GAMLA FALUKAMRATER

1999

FOTO A-BILD ÄR FOTOBUTIKEN MITT I CENTRUM

Vi har eget färgfotolab, där vi gör dina färgkopior med höga kvalitetskrav, du får dem dessutom färdiga på någon timme.

Stor sortering av

Kameror · Projektorer · Kikare mm
Tillbehör · Album · Ramar

Välkommen till oss, Vi kan foto.

FOTO A-BILD

Glasögon
Kontaktlinser

ÖSTLANDS OPTIK SYNSAM

Stora torget
79171 Falun
Telefon: 023-10283

INNEHÅLL

Ordföranden	sid.	4
Redaktören		6
Årsstämman		7
Slut på följetongen		8
De slår ett slag för träden		9
Per Gezelius: *3 gånger Anders Vikar*		10
Storträffen		11
E. Börje Bergsman: *Två missionärsaspiranter för hundra år sedan GFK:s grundare och dennes vän*		12
Storträffen i bilder		20
Sofi Bergkvist: *DGF och Storträffen*		22
Erik M. Yrgård: *Hälsning från 31-orna*		24
Sextiofemårsjubilarer		25
"De flesta har jag inte sett på femtio år"		26
Paul Dubois: *Radionyheter och musik*		28
Allan Rostvik: *Vikar igen*		29
E. Börje Bergsman: *Wilken Wilkensons vision om en svensk bilindustri*		30
Titti Gullander: *Brev från Ronneby*		32
Klipp ur Falu Kuriren		35
Dalalitteratur		37
Återsamling efter 25 år		39
"Sista dagen i skolan"		40
Forskning		40
Styrelsen		41

ÅRSSKRIFT 1999

Ordföranden

Kära Kamarater,

När jag skriver detta har vi tagit oss en bit in i det nya seklet, och jag börjar vänja mig vid de konstiga sifferkombinationerna som datumen nu utgör.

Datorerna ställde aldrig till de där stora problemen som det varnades för. Däremot har jag förstått att de åstadkommit små förtretligheter som datakonsulterna fortfarande jagar och försöker rätta till. I själva verket är ju datorn ett förträffligt redskap. Tänk att kunna arbeta om en text, suga på adjektiven, byta verb, leka med rubriker. Rättstavningskontroll är inte så dumt heller, när man får ordning på programmet.

Tänk vilken tid man sparar. Adresser, utskrifter, handel, kommunikation. Det är klart att det blir fel ibland. Oftast är det människan som har varit framme. Det talas ju om att datorerna skall bli mänskligare. Jag är inte säker på att det är eftersträvansvärt. Tanken på en dator som kan vara lika inkonsekvent och irrationell som jag, och vara det dygnet runt utan att tröttas bara kontakten sitter i, är lite skrämmande. Det är bäst att teknikerna väljer en annan förebild.

I styrelsen har vi talat om att söka dra ännu mer fördel av de system vi nu har tillgång till. Till det Midvinterblot som nyligen avhållits (en stor succé som tål att upprepas!) fick medlemmarna möjlighet att anmäla sig via email. Det visade sig vara mycket lyckat. Många har också passat på att kommunicera helt andra saker. Detta har stärkt oss i tanken att vi ska upprätta ett emailregister.

Med ett sådant register vid sidan av det traditionella adressregistret för postförsändelser kan vi kommunicera oftare, billigare, snabbare samt föra mer av en dialog med våra medlemmar. Vi skulle kunna skicka ut förvarningar när datum för evenemang fastställs eller testa idéer för nya verksamheter. Med hjälp av föreningens förträffliga djungeltelegraf skulle ju även de som inte är "uppkopplade" tjäna på informationsflödet.

De av er som har en emailadress, och som vill ta del av information från Föreningen Gamla Falulamrater på det sättet kan maila mig på följande adress:

ann.lewis-lloyd@ibs.se

I år fyller föreningen 80. Det skall vi fira i samband med årsmötet på Stallmästaregården den 10 april. Jag hoppas att vi ses då.

Hic Haec Hoc-hälsningar

Ann Lewis Lloyd

Mer än hälften tillbaka till Dalarnas kunder!

Rekord på börsen – vi startar 2000-talet med rekordåterbäring!

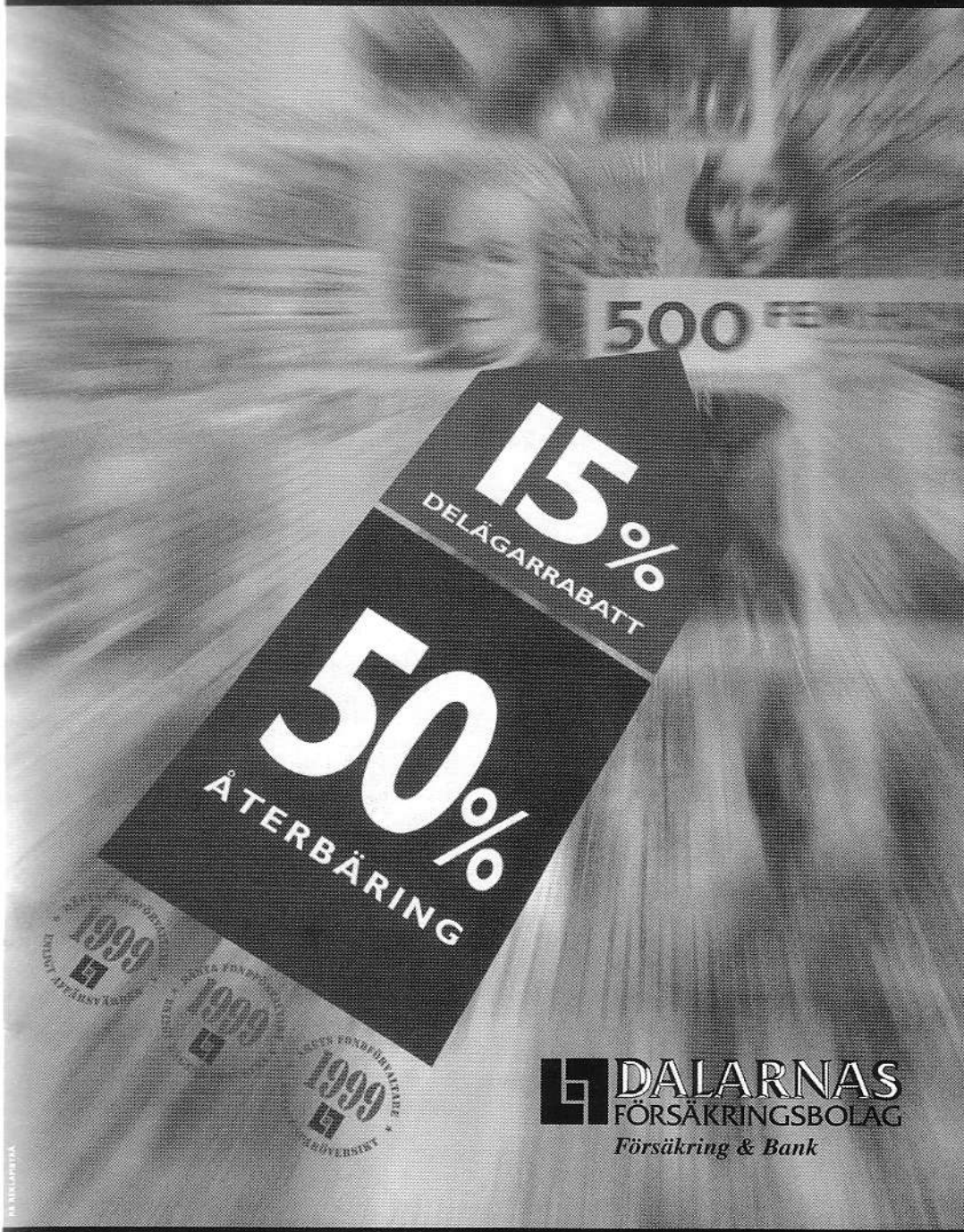

Återbäringen avser sakpremier och betalas ut i april

Redaktören

I förra årsskriften utlovade jag en förteckning över innehållet i årgångarna 1988-1999 men vid närmare eftertanke finner styrelsen det lämpligare att denna kommer i nästa nummer.

Årets Storträff, den sjuttonde och seklets sista, dominerar istället detta nummer. Vi har satsat på bilder och hoppas att igenkännande leenden blir många och stora. Åren går men hjärtat i en sann student består. För att inte säga att hjärtat blir ännu större och varmare med åren, en värme som tydligt känts under årets träffar. Det är något speciellt med en förening som kan samla kamrater med studentårgång från 1928 – Nils Yngström – till 1983 – Svante Wedman på sina möten! Och det finns hopp om återväxten, att döma av DGF-ordförande Sofi Bergkvists bidrag.

E. Börje Bergsman har byggt ut sitt högtidstal till ett omfattande porträtt av föreningens grundare Wilken Wilkenson och hans vän Gottfrid Tiller. Börjes forskningar har även lett honom till Volvo och starten av svensk bilindustri.

Text och bilder speglar även jubileer, möten och trädplantering som ägt rum under året. Det aktuella varvas med det historiska. Skolminnen saknas inte och Anders Vikar lever ständigt vidare.

Träffsäkra karikatyrer av Ove Dahlstrand, student-49, smyger sig in här och var.

Själv efterlyser jag bidrag i form av såväl enskilda minnen som överblick eller sammanfattning av 1900-talet, livet i Läroverket och dess efterföljare samt vår 80-åriga förening, att starta det nya millenniet med. Jag kan inte heller släppa Magnus Hjelms vision i Årsskriften 1996: "Det vore trevligt om vi så småningom kunde gå till http://www.gamla.falukamrater.se för att uppleva historiens vingslag i ord, bild och ljud, kanske även den gamla skolan som *'virtual reality'*. Så kan vi fortsatt knyta samman äldre och yngre studenter från en skola vi kan vara stolta över." Vem känner sig manad?

Gitt Rosander

Dalagården

Mitt hjärta bor i en
gammal gård
-nära skogen, uti
dalen,
med timmergrått
och falurött
och dalmålningar i
salen.

Dalaversion av skånedikt
Lennart Franzén

Årsstämman

Föreningens årsstämma inleddes påpassligt med en guidad visning på Nordiska Museet av Karin och Carl Larsson-utställningen, som säkert väckte minnen hos många. Så promenerade vi till Hasselbacken och stämmoförhandlingarna, som följdes av samvaro runt middagsborden.

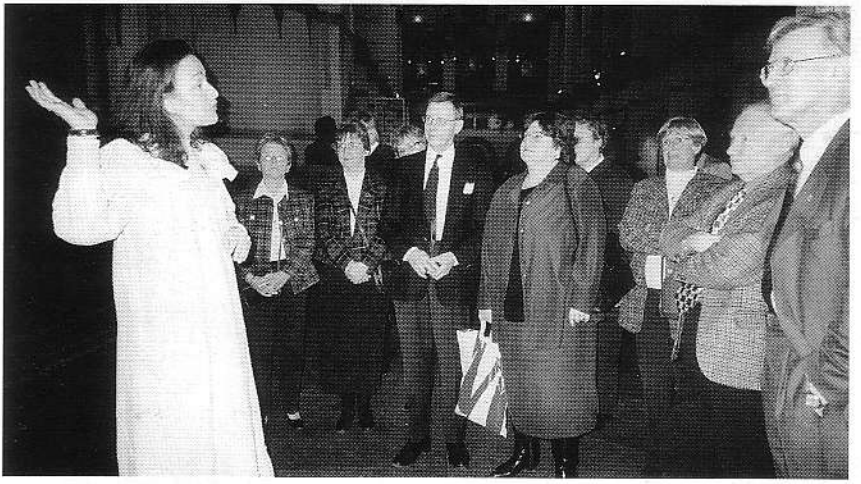

En uppmärksam grupp lyssnar till guiden i Nordiska Museets stora hall. Bland andra syns: Anita Hedenström, Ulla Lindgren, Karin Marvick, Ulf Hedberg och Lennart Franzén.

Sekreterare Ulla Lundquist och Ordförande Ann Lewis Lloyd

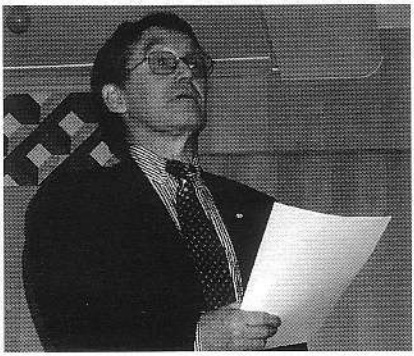

Ovan: Skattmästare Bertil Lindén
T.v: Birger Gezelius och Mats Lagervall

Arne Lundberg, E. Börje Bergsman, Stina Bergsman och Olof Sundström.
Fotograf: Gitt Rosander

Slut på följetongen

Lärararkarikatyren i årsskriften 1996 fortsätter att fånga intresset. Börje Östberg, stödjande sig på Lannermark, kompletterar Erik Tibergs uppgifter. Bilden föreställer Ragnar Oscar Reinhold Alvin, 1883-1959, lärare i modersmålet och historia. Han blev fil.dr 1915, tjänstgjorde i Falun 1917-21 och flyttade sedan som lektor till Linköping.

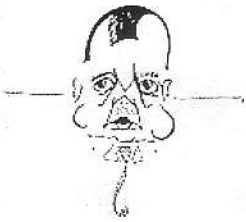

De slår ett slag för träden

Den 10 maj 1999 bidrog föreningen genom Lennart Franzén till att försköna Läroverksparken, Falu botaniska park, genom att doneraP ett träd när Falu kommun för första gången satsade på att plantera minnesträd i en park. Per Malmberg skriver i Falu Kuriren 10 maj 1999:

Gamla Falukamrater är en sammanslutning som består av gymnasister som en gång gått i Faluskolor.

Föreningens minnesträd är en klibbal.

–Vi tillägnar trädet en biologilärare på Läroverket som vi kallade "Klibben". Därför blev det en klibbal, säger Franzén.

Läroverksparken är redan en oas i Falun. Med dessa elva nyplanterade träd och kommande planteringar av buskar växer parken alltmer och blir stans självklara botaniska park.

Einar "Klibben" Klefbeck

Lennart Franzén planterar en al i Läroverksparken. Hjälp får han av kommunens florist, Hasse Bettembourg under överinseende av bl.a. Rune Sjödén Fotografer: Kjell Jansson (ovan)och Rune Sjöden (t.h.)

Tre gånger Anders Vikar

Per Gezelius, student -50, har sina minnen av rektor Vikar.

Vintervädér

När jag drog upp gardinen i mitt sovrum på Lilla Hälla såg jag att det låg ett par decimeter snö på Skuggarvsvägen. Det skulle inte gå att som vanligt cykla till skolan. Det fick bli skidor i stället. Att åka skidor innebar att jag inte kunde hinna hem och äta på frukostrasten. Jag fick pengar av mor för att i stället äta på Stadshotellet. Under färden till skolan tänkte jag på de ordningsföreskrifter som rektorn brukade läsa upp. Var det inte något om att "Det vare lärjunge strängeligen förbjudet att bevista lokaler där rusdrycker serveras såvida det ej sker i målsmans närvaro eller med rektors särskilda tillstånd"?

"Det var bäst att få rektors särskilda tillstånd", tänkte jag och stegade upp till rektorsexpeditionen på rasten. "Jag anhåller om tillstånd att få äta frukost på Stadshotellet". Efter att ha förklarat varför fick jag ja på min anhållan. På vägen ut genom dörren kom den vikarianska slängen "Du tar väl ingen sup till maten?"

Idrottslov

Efter morgonbönen kungjorde rektorn att det en dag senare skulle bli vad vi kallade idrottslov. Av någon anledning ville jag slippa delta. Följaktligen gick jag till rektorsexpeditionen och ställde mig i den långa kön av elever som var ute i samma ärende. När det blev min tur gick jag fram till rektorn och sa: "Jag skall be att få lov från idrottslovet." Det blev tyst en stund, sedan tittade Anders Vikar upp på mig och sa: "Lov från lov – det går inte. Du får gå ut och försöka igen." Det var bara att gå ut och ställa sig sist i kön. När det så småningom blev min tur igen hade frågan omformulerats till "Jag ber att få ledigt från friluftsövningen." "Det var bättre. Du får ledigt."

Ping-pong

Det var måndag morgon och lektion i engelska för rektor Vikar. På söndagen hade jag spelat ping-pong med några kamrater. Ping-pongbollen låg kvar i byxfickan. Under lektionen ändrade jag ställning i den inte alltför bekväma skolbänken. Då trillade ping-pongbollen ur fickan, studsande ut i gången mellan bänkraderna och till slut rullande fram mot katedern. Allt tystnade i klassrummet. Så hördes rektorns röst: "Vem är det som har leksaker med sig till skolan?" Det var bara att erkänna. "Lägg fram den på katedern." Jag la fram bollen på katedern. Rektorn tog bollen, stoppade den i kavajfickan och sa: "Återfås på rektorsexpeditionen mot beskrivning."

Per Gezelius

Rektor Anders Vikar.

Storträffen

Gamla kamrater håller storträff i Falun

– löd rubriken i Falu Kuriren 10 maj 1999. Per Malmberg skriver:

Föreningen Gamla Falukamrater är en av stans största – och äldsta – föreningar. Den bildades 1920 och har 550 medlemmar. I slutet av maj har man storträff i Falun – en träff som bara sker vart fjärde år.

Föreningen bildades vid ett möte på Stallmästaregården i Stockholm för 79 år sedan. Anledningen var att en del före detta läroverkselever i Falun inte ville mista kontakten med sin skola och sina gamla skolkamrater.

I dag gäller att föreningen ska verka för sammanhållning mellan dem som varit elever – eller anställda – längre eller kortare tid vid Läroverket, Valhalla eller någon av stans gymnasieskolor.

Föreningen arrangerar höst- och vårträffar, samt årsmöten och storträffar. Ofta sker träffarna i Stockholm. Det senaste årsmötet, som hölls i mars i Stockholm, omvalde ordföranden Ann Lewis Lloyd.

Men nu rustar alltså föreningen för en storträff, som hålls i Falun den 29 maj. Programmet för träffen – som är den sjuttonde i ordningen och som bara hålls vart fjärde år – blir en rundvandring på Dalregementet, där medlemmarna ska titta på officersmässen och museet. På kvällen blir det sedan middag, underhållning och dans på Kristineskolan. Naturligtvis, där låg ju gamla klassiska Läroverket.

Bättre kan det väl inte sägas. Det som inte var möjligt att beskriva i förväg var den känsla av värme, tillhörighet och nostalgi som jag och säkert många fler upplevde under den innehållsrika dagen.

Artikeln pryds av bilder på några av våra mest kända medlemmar, Ingvar Gullnäs och Hans Werthén. Tyvärr deltog ingen av dem i Storträffen. Här kommer i stället ett smakprov på alla de fotos som togs på Dalregementet och i Kristineskolan. Övriga bilder förvaras i arkivet.

Studentårgångarna –39, -49 och –59 valde att förlägga sitt firande till Storträffen, 39-orna på Dalregementet och de övriga på Kristineskolan. Som framgår på annan plats i årsskriften firade 34-orna samtidigt hos Hildur Krantz-Jensen i Sollentuna.

E.Börje Bergsman, hedersledamot och högtidstalare.

Två missionärsaspiranter för hundra år sedan. GFK:s grundare och dennes vän

Bearbetning av högtidstal vid GFK:s storträff 29 maj 1999.

Den 4 juni 1898 hölls muntlig mogenhetsprövning ("studentexamen") vid Falu högre allmänna läroverk. Det var en liten kull, bara 16 elever. Åtta latinare och åtta realare.

En av latinarna, Karl Kling, blev professor och internationellt berömd bakteriolog. Av realarna fanns ett syskonpar v. Koch från Hälla, Richert och Jane. Som flicka måste Jane ta studenten som privatist. Hon blev den fjärde flickan, som tog studenten i Falun. Jane har skrivit om sin skoltid i vår årsskrift för 1958 (s.112-115). Där finns också bilder av hela studentkullen. Jane gifte sig med friherre Joseph Hermelin och blev mor till lektor Ingeborg Hermelin vid vårt läroverk.

Bland realarna fanns också Gottfrid Eriksson från Gråsala i Svärdsjö och Hanses Vilken Andersson från Röjeråsen i Rättvik. Senare bytte de familjenamn och blev kända som *Gottfrid Tiller* och *Wilken Wilkenson*.

Bägge var av bondesläkt. Vad som drev dem att gå studievägen är oklart, men Wilkens studiehåg var så stark, att han avstod från sitt kommande arv mot att han fick sina studier bekostade från hemmet.

Av studentbetyget att döma hade Gottfrid och Wilken olika läggning. Gottfrids styrka låg åt det humanistiska, Wilkens åt det naturvetenskapliga hållet. Det som förenade dem var att de tillhörde en liten krets av *troende gymnasister*. Gottfrid har i sina minnesanteckningar nämnt om en broschyr, som han tog intryck av. Den hette *"Vad är Din livsuppgift? En livsfråga för kristna studenter"*. Den gällde närmast Kinamissionen.

Wilken kom in i kretsen först under sista terminen. Han var förut med i ett gäng som spelade kort, brukade svordomar och festade litet smått. Efter jullovet kom han tillbaka fullständigt förvandlad. I samband med sin fars sjukdom och död genomgick han en hastig och påtaglig religiös kris. Hans religiösa värme i förening med ungdomlig hänförelse gjorde ett starkt intryck, berättar Samuel Gabrielsson i sin bok "Från Falun till Canterbury" (1935), s. 75.

De två väckte viss uppmärksamhet genom att inte vilja vara med på studentfesten på Kullen. I stället blev de och en tredje kamrat, Karl Lönnqvist, bjudna hem till komministern Carl Adolf Adde. Enligt Samuel Gabrielsson skall denne ha varit sträng och bokstavstroende. En annan hävdatecknare (1) beskriver honom emellertid såsom en själasörjare, som levde för evigheten och som vände håg och sinne mot en annan och högre värld.

Missionskallelsen

Nu hände det sig att en karismatisk predikant och missionsvän, Fredrik Franson (1852-1908), besökte Falun året därpå, alltså 1899. Han var utsänd

från 'Smålands Jerusalem', Jönköping, och företrädde Skandinaviska Alliansmissionen (sedermera Svenska Alliansmissionen) där. Med Franson som ledare arbetade man för att sända missionärer till Kina (2).

Franson hade siktet inställt på att värva missionärskandidater med viss grundutbildning, inte minst i språk. För att få rätt på sådana ynglingar sökte han upp adjunkten i kristendom vid läroverket, regementspastorn Carl Aron Borelius (3). Denne mindes förra årets studenter, Gottfrid och Wilken, som hade valt Adde i stället för Kullen.

Gottfrid har i sina minnen berättat hur Franson helt oförmodat dök upp när han arbetade hemma i trädgården i Gråsala. Han hade redan sökt plats som elev vid en lantbruksskola men skickade återbud sedan Franson fått honom att tacka ja till att bli missionär på Kinafältet. Att det blev ett ja berodde också på att Wilken Wilkenson redan hade samtyckt.

Gottfrids far, Anders Eriksson, född 1841 - en driftig affärsman och entreprenör - hade dött 1896. Modern, Tilles Greta Andersdotter (1847-1932), blev inte glad över sonens ja till missionärskallelsen. Hon hade med oro märkt sonens själskamper under gymnasietiden. Prästbanan, menade hon, hade varit bättre.

Gottfrid och Wilken började sin skolning som blivande Kinamissionärer med att göra missionsturer uppöver Västerdalarna. Efter en avskiljningshögtidlighet i Missionskyrkan i Falun bar det av till Alliansmissionens högkvarter i Jönköping den 28 okt. 1899. På egen hand fick de två sedan göra besök vid skilda läroverk inom landet. Om detta skriver Gottfrid i sina minnesanteckningar: "Jag kan ännu bäva när jag tänker tillbaka på den tiden".

Resan till Kina skulle gå över Danmark, England och Amerika. Sekelskiftet passerades i London. På amerikanska östkusten besökte de med växlande framgång några svensktalande församlingar. En pastor Pohl hade märkt deras omogenhet och ville hålla dem kvar. Men Franson hade bestämt annat för dem. De skulle till en bibelskola i Chicago. Moody Bible Institute. Där fick de ingå i ett stort, internationellt blandat hushåll. Gottfrid och Wilken fick dela rum men deras gemensamma tid blev inte lång.

Om detta skriver Gottfrid i sina minnen: "Dessutom blev jag snart ensam på mitt rum, då min kamrat avvek från tron och kallelsen, blev farmardräng en tid i Wisconsin för att omsider, vingklippt, återvända till hemlandet, där han dock med tiden blev en bemärkt man i staten".

Gottfrid vinkade adjö på en järnvägsstation i Chicago. De två vännerna kom att återses först många år senare då Gottfrid besökte Wilken i Rättvik samt vid 50-års studentjubileet 1948. Gottfrid var också med på Wilkens jordfästning 1955.

Enligt vad Wilken Wilkenson själv berättade hade "avfallet från tron och kallelsen" en trist orsak - en av lärarna skall ha gjort otillbörliga närmanden. Detta gjorde honom så förskräckt att han lämnade både skolan och viljan att bli missionär.

Detta var alltså preludiet. Jag kommer nu att först berätta hur det gick för Wilken Wilkenson.

Wilken Wilkenson

Berättelsen om Wilken blir delvis en uppfriskning av sådant som redan är skrivet i årsskrifterna från bl.a. 1923 (april), 1936, 1945, 1955, 1970 och 1975.

Wilken Wilkenson (1879-1955)
Fotograf: okänd

Wilken ville åka tillbaka till Sverige och kunde göra det efter att han tjänat ihop till biljetten hem. Han hamnade då i Göteborg där han skall ha importerat och sålt japanska cyklar. Så snart han kunde återbetalade han pengar till den frikyrkoförsamling som bekostat hans missionsresa.

Tillsammans med en annan rättvikare drev han sedan under 15 år ett konstförlag och flyttade därefter hem till Rättvik.

Det stora scoopet: MULTI-DIVI

Under mitten av 10-talet gjorde han sitt livs stora scoop. Han utvecklade sin MULTI-DIVI, ett komplement till räknemaskinen och en föregångare till dagens miniräknare. Den tillverkades i Rättvik och fick avsättning både i Sverige, ute i Europa och i Amerika. Det blev en av familjens födkrokar till 1960-talet, då den slogs ut av miniräknaren. MULTI-DIVI är ett tabellverk, som är ytterst väl genomtänkt också ergonomiskt. Boken användes framför allt i butiker.

Vid bedömningen av MULTI-DIVI bör man tänka på att varje siffra sattes för hand, med blytyper. Yngste sonen Mats Wilkenson har med hjälp av ett datorprogram fastställt, att antalet tecken till och med den fjärde och sista utgåvan i enbart räknetabellerna uppgick till ofattbara 2 011 337. Utöver de egentliga räknetabellerna kommer 16 sidor med räntetabeller, tekniska tabeller m.m., vilka sammanlagt omfattar cirka 70 000 tecken.

Allt sattes för hand av upphovsmannen själv, Wilken Wilkenson, som alltså i och med fjärde utgåvan hade satt närmare 2 100 000 blytyper. Enbart sättningen av MULTI-DIVI var sålunda ett mastodontarbete. Men det fantastiska var inte bara sättningen som sådan, utan att alla siffror också sattes rätt! Det lär ha sagts att Wilken Wilkenson hade lovat 1000 kronor till den som kunde påvisa räknefel i MULTI-DIVI. Många trodde säkert också att här verkligen fanns pengar att tjäna. I en sådan oerhörd mängd av siffror kunde ju rimligen inte alla vara korrekta.

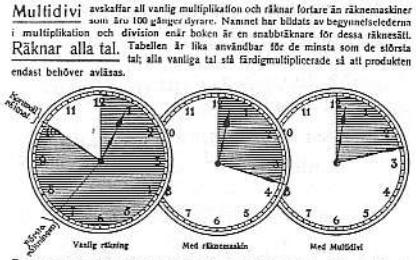

Del av introduktionen till tabellverket MULTI-DIVI (1:a upplagan 1916)

Historien om Wilken Wilkensons MULTI-DIVI skulle förtjäna ett särskilt kapitel i vår svenska teknikhistoria, likaväl som hans vision om en svensk bilindustri.

Wilken Wilkensons vision om en svensk bilindutri

Wilken Wilkenson hade en visionär förmåga i förening med ett vaket sinne. Om detta vittnar hans i vår årsskrift 1975 återgivna framtidsperspektiv om Sverige som en stormakt på biltillverkningens område, vilka hade publicerats i en svensk tidning i november 1923. I en separat artikel framläggs det dagsaktuella läget i forskningen kring VOLVO-bilens tillkomst.

Wilken Wilkenson grundar vår kamratförening (GFK)

Redan tidigare (1920) hade Wilken visat sin framsynthet. Om detta berättas i årsskriften för 1936 där Karl Magnus Elandsson skriver nostalgiskt om sina skolminnen och oförglömligt glada ungdomsdagar. Han hade utan framgång sökt få reda på om det fanns en sammanslutning av f.d. elever vid Falu Högre Allmänna Läroverk. Jag citerar ur Erlandssons artikel:

"...Som alltid i Dalarnas historia kom till slut initiativet från Siljansbygden. Den djärve och oförvägne Rättviksmasen, grosshandlare Wilken Wilkenson, sände i januari år 1920 ut kallelse till så gott som alla i Stockholm boende falupojkar. I både humoristiska och varma ordalag inbjöd han samtliga till möte på Restaurang Kronprinsen den 31 januari för diskussion om bildandet av en kamratförening av f.d. elever vid Falu Högre Allmänna Läroverk."

På detta sätt föddes alltså Föreningen Gamla Falukamrater för snart 80 år sedan. Den nämnda rundskrivelsen har eftersökts men tyvärr inte återfunnits. Den efterlyses härmed.

Ingeborg Hermelin berättar, att hennes mors studentklass kännetecknades av en fin sammanhållning. Den hade sina studentjubileer långt in på 1950-talet. Den sammanhållande i kretsen var Wilken Wilkenson.

Eftermälet

Wilken Wilkenson avled en augustidag 1955 i sitt hem i Rättvik. Prosten Samuel Gabrielsson i Rättvik skrev i GFK:s årsskrift 1955 några personliga minnesord om Wilken Wilkenson - den nära vännen ända sedan skoltiden vid Falu Högre Allmänna Läroverk. Några ord i artikeln: "rörlig intelligens", "en fruktbar vetenskaplig fantasi och en utomordentlig praktisk läggning", "fasta livsrötter i fädernas groningsgrund", "en generös och

groningsgrund", "en generös och trofast vän", "en nästan religiös hängivenhet till sin hemby".

Denna sin hängivenhet omsatte han också i praktisk handling. Ett utsiktstorn i Röjeråsen, en bastu och en bystuga vittnar om omsorgen för hem-byn, inom vilken han också blev en "klockarfar som skulle allt bestyra".

Gottfrid Tiller

Vi lämnade reskamraten Gottfrid Tiller när denne i början av år 1900 vinkade av sin vän Wilken på en järnvägsstation i Chicago.

Sitt år på Moody Bible Institute skildrar Gottfrid i ljusa färger. De viktigaste inslagen i undervisningen var bibelstudier och obligatoriska själavinnararbeten i staden.

Men utbildningstiden nalkades sitt slut och Franson pressade på att han skulle fortsätta till missionsfältet. Han var rädd för att Gottfrid skulle stanna som präst i Amerika. Anmaningarna från uppdragsgivaren, Alliansmissionen, blev också påträngande. Resmålet måste dock ändras. Kina var stängt för utlänningar genom det år 1900 startade s.k. boxarupproret, då inga vita gick säkra. Det blev Japan i stället.

För att göra en lång historia kort: tiden i Japan blev inte lyckosam. Den viktigaste orsaken var att Gottfrid blev sjuk. Det blev även distraherande för Gottfrid att han som intresserad språkman kom att gräva ner sig i de japanska och kinesiska skrivtecknen. Fredrik Franson tog också på sig en del av ansvaret för att det inte gick så bra. Gottfrid hade inte fått något eget ansvarsområde och inte heller några riktlinjer för sitt arbete.

Gottfrid återvänder till sin hemby Gråsala

Gottfrid måste ta den billigaste resvägen hem, vilken var med båt till Vladivostok och därifrån till Moskva med den Transsibiriska järnvägen. Denna var inte helt färdigbygd, vilket innebar att färden över Bajkalsjön gjordes med häst och släde. Via Riga och Helsingfors tog han sig sedan hem till Sverige och Gråsala. Om denna resa, som tog flera veckor, och om mycket annat, berättar han i en tidningsintervju 1969 (4). I en historik om "Svenska Alliansmissionen genom 100 år" utgiven 1953 ägnas Gottfrid följande rader:

"...Vistades en tid i Chicago vid Moody's Bibelinstitut. Utreste till Japan 1901 på nyåret. Vistades där till 1903, då han på grund av sjukdom måste avbryta missionsarbetet. Bor i Toftbyn, Dalarna och ägnar sig åt skogsbruk".

Och "ägna sig åt skogsbruk" var just vad han gjorde. Egendomen hade skog, som dels gav bränsle, dels pengar. Gottfrid trivdes utomordentligt väl med det friska utelivet. Med intresse ägnade han sig även åt sin trädgård.

År 1912 gifte han sig med Anna Andersdotter (1888-1965) från Abborrgården, Backanäs, Svärdsjö. Dottern Evelyne föddes 1924.

Vid 30 års ålder blev Gottfrid illa klämd vid en timmerkörning och fick Gottfrid ett ben krossat. Olyckan gjorde honom handikappad för resten av livet, men inte värre än att han

kunde ta sig fram med sin cykel. Ända in i 80-årsåldern gjorde han långa cykelturer, bland annat till Falun. Att åka till Falun gick väl an. Men värre var det att komma hem. Motbackarna fram till Rostberg är inte lätta.

Gottfrid - språkmannen. På skolbänken vid 91 års ålder

Gottfrids stora intresse var dock främmande språk samtidigt som han ville tränga på djupet med livsfrågorna. Han lärde sig grekiska så att han kunde läsa Nya Testamentet på detta språk. Ett tummat exemplar av hans "Novum Testamentum Greace" erinrar om detta.

För att kvalificera sig för lärartjänster i skolor för blivande missionärer vidareutbildade han sig genom kurser i Oxford och Paris. Vid 91 års ålder satte han sig på skolbänken igen för att lära sig nya, moderna uttryck för att kunna läsa engelska och amerikanska tidningar. Esperanto lärde han sig också.

11,36—12,12. Προς Ρωμαιους

36 ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Faksimil ur Gottfrid Tillers "Novum Testamentum Greace". Det återgivna stället i svensk översättning: "36. Ty av honom och genom honom är allting. Hans är härligheten i evighet, amen.". (Rom. 11:36)

En ensling - och dock inte ensam

Med sin ovanliga bakgrund, med sitt specialintresse för språk och genom sitt försynta sätt tycks han ha blivit något av en ensling i sin bygd. Att han var detta antyds kanske av ett brev som han fick från Wilken Wilkenson i aug. 1947 med inbjudan att träffa några av de gamla kamraterna. Brevet avslutades med "eftersom Du samvetsgrant hållit Dig borta vid tidigare sammanträffanden, så skulle det nu vara dubbelt så roligt att få se Dig". Gottfrid infann sig dock till 50-årsfesten. Tyvärr stannade han inte hela kvällen, varför han saknas på det foto som togs vid tillfället ifråga.

Tiller med sina närmaste efter återkomsten från Japan (1903). Modern Greta Eriksson, f. 1847, omgiven av sina barn (från vänster) Alma, f. 1888, Jenny, f. 1885, Anna, f. 1882, Gottfrid, f. 1879 och Erik, f. 1877. Fotograf: okänd

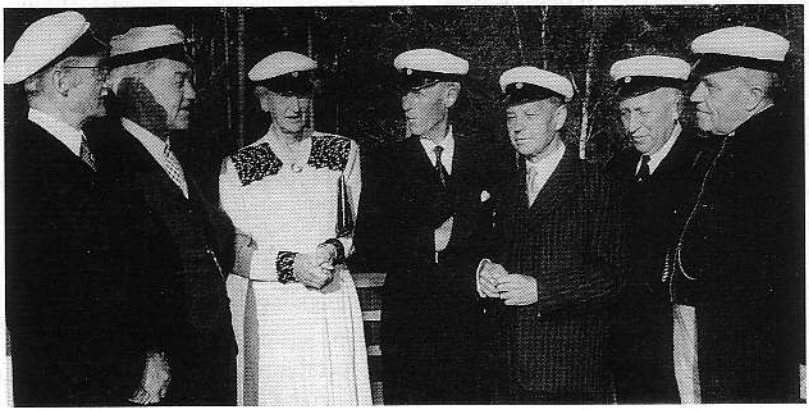

Några av 1898 års studenter samlade till 50-årsjubileum. Identifierbara personer med nummer från vänster: 1. Dr Ing. Richert v. Koch, affärsman, Berlin, 2. Häradshövding Emil Dahl, Hedemora, 3. Friherrinnan Jane v. Koch-Hermelin, Gripenberg, Småland, 7. Grosshandlare Wilken Wilkenson, Rättvik. Kan någon av läsarna ge namnen på nr 4, 5 och 6? Fotograf: okänd

Om Gottfrid var en ensling i sin bygd så var han långt ifrån en sådan i ett internationellt perspektiv. Han hade en omfattande korrespondens med vänner i Tyskland, Frankrike, England, USA och Japan. Han intresserade sig även för Öststats- och judemissionen. Under en period hade familjen två judiska flickor som fosterbarn.

Behöll livet igenom sin kristna tro

Gottfrid kände samvetsförebråelser för att inte ha motsvarat Fredrik Fransons och Alliansmissionens förväntningar. Han höll dock fortsättningsvis kontakt med dem. Han deltog också vid 100-årsminnet av Fransons födelse i Pershyttan 1952.

Gottfrid övergav aldrig sin kristna tro eller sitt intresse för det kristna missionsarbetet. Hans givmildhet för det sistnämnda var stort - så stort att ansvarskännande släktingar såg sig tvingade att be honom hålla denna inom rimliga gränser.

Efter några år anslöt han sig till Svärdsjö södra missionsförsamling. Sin kristendom omsatte han i något som skulle kunna kallas frivillig diakoni. Han besökte patienter på Högbo, som då var de lungsjukas lasarett och han hälsade på hos bortglömda åldringar.

Under de hårda åren kring 1930 medverkade han till att arbetslösa fick en meningsfull sysselsättning genom gallring och avverkning på den egna skogen. Under andra världskriget besökte han flyktinglägren i och omkring Falun. Han var en flitig skribent och skrev artiklar bland annat för Svenska Journalen och Alliansmissionens tidning "Trosvittnet". Pärmar med handskrivna översättningar av utländska predikningar och betraktelser vittnar om en osedvanlig flit.

En postum hyllning till den förste svenska missionären i Japan

Gottfrid blev 94 år och dog 1973. En postum hyllning fick han fem år efter sin död genom ett besök av en kvinnlig japansk forskare i det Tillerska hemmet i Svärdsjö. Hon och hennes make forskade om den kristna missionens historia i Japan. Nu kom hon för att se platsen där Gottfrid levat och verkat. I gästboken står för 8 aug. 1978 detta:

Thank you so much for all we got here in your home, which was the home of your father, the first missionary from Sweden to Japan.

1978, Aug. 8 Dora Kishida
キシダ ドラ
Kawana 1436
299-13 FUTTSU / JAPAN

Slutord

Under arbetet med dessa personskildringar har jag gång på gång känt suset av historiens vingslag. Ett exempel är Gottfrids och Wilkens studentbetyg med rektor Carl Johan Dahlbäcks namnteckning. Tankarna glider då över till sonen Sigurd Dahlbäck, som skrev den av Fredrik Böök rosade (men ack så svårlästa!) nyckelromanen Firma Åbergsson. Och till många andra inom det rika persongalleri, som vår skolas historia gömmer.

Till sist ett tack till medlemmar av familjen Wilkenson och till Gottfrid Tillers dotter Evelyne för deras hjälp att få fram dokument och minnesbilder. Den hjälpen har varit ovärderlig.

E.Börje Bergsman

Tryckta källor utöver de i texten nämnda

1. *Medén, Per: En läsarprästtrio. Från gamla prästhem i Västerås stift. Minnen samlade och utgivna av Joel Olsson Garpe (1936). Om Carl Adolf Adde. s. 102-107.*
2. *Artiklar om Fredrik Franson: Svensk Uppslagsbok (1932) samt Svenska Folkrörelser, II. Missionssällskap. Svenska kyrkans frivilliga arbete. Frikyrkosamfund (1937), s. 490/491.*
3. *Uppgifter om Carl Aron Borelius: Dalregementets personalhistoria III (1993), s. 406 samt Supplement (u.å.), s. 121.*
4. *Edvardsen, Annu: En av de 1000/Andesr Gottfrid Tiller/ till Kina. Falu Kuriren 20 nov. 1969, s. 1 och 19.*

万物は神からいで、
神によりてなり、
神に帰するのである。
栄光はとこしえに
神にあるように。
アーメン。
Rom. 11, 36

T.v. Faksimil ur den Tillerska gästboken den 20 augusti 1978. Den japanska texten lyder i engelsk översättning: "Romans Chapter 11:36: The Universe comes out of God, is created by God, and indebts to God. Glory forever and in God". Enligt översättaren, prof Naoya Yoda, Tokyo, är texten översatt från grekiskan och är en av tre översättningar till japanska. Motsvarande bibelställe på grekiska: se ovan återgivet faksimil ur Gottfrid Tiilers grekiska Nya testamente.

Storträffen i bilder

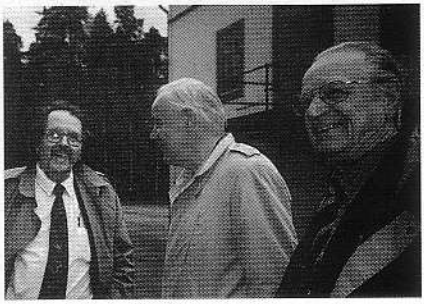

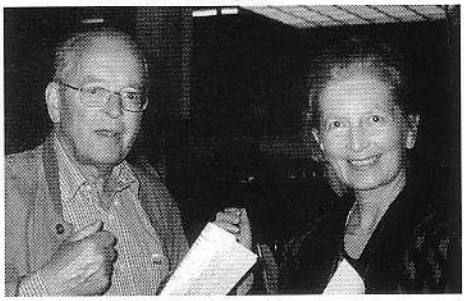

DGF och Storträffen

Bland de inbjudna till Storträffen fanns Sofi Bergkvist och Oscar Sehlberg Vestergård, ordförande respektive kassör i DGFs styrelse 1998-99. Sofi beskriver sina intryck och berättar om dagens DGF.

Erbjudandet att få komma på Gamla Falukamraters Storträff kom som en överraskning för mig och Oscar. Vi såg GFK som ett skyddshelgon som hjälpt oss i många kriser men hade aldrig haft någon direkt kontakt med Er. Vi satte på oss våra DGF-uniformer och gick med nyfikna men också litet nervösa steg mot Läroverket. När vi kom in möttes vi av många igenkännande blickar och leenden. Jag antar att vi gav en nostalgisk känsla till många som själva varit medlemmar i DGF. Vi kände oss litet vilsna tills Ann Lewis

Lloyd kom fram och hälsade oss välkomna. Det kom mer och mer folk i alla åldrar över 30 och vi såg snart att vi var så gott som ensamma representanter för vår generation. Trots detta var det inte svårt att ta kontakt, alla var tillmötesgående och trevliga. Under middagen steg stämningen i takt med sångerna och skålarna.

Många undrade vad DGF gör nu för tiden och jag tänkte berätta litet kort vad som försiggår. Först har vi insparken för alla de nya eleverna på gymnasiet, sen kommer höstbal, tomtefest, luciafest, kälkbacksrace, vårbal, studentfester, studentbal och avslutningsvis har vi fanborgen, där vi tackar av och gratulerar den gamla styrelsen. Vi ger även ut skoltidningen Galder två gånger per år.

För mig har DGF inneburit mycket arbete men även många nya vänner och massor med skoj. Jag har nu lämnat över ordförandeklubban till Petter Cohen och hoppas att även den nya styrelsen (byts ut varje år) kommer att ha lika roligt.

Jag vet inte riktigt hur vi ska tacka Gamla Falukamrater som genom sitt stöd har räddat DGF minst två gånger i vissa ekonomiska svårigheter och vi vill även framföra vårt tack för den nya fanan som vi fick äran att inviga under fanborgen 1999. Jag önskar att det goda samarbetet fortsätter. Jag hoppas att fler DGF:are tar steget till GFK i framtiden för att stärka banden mellan generationerna.

Slutligen vill jag och Oscar tacka för en mycket trevlig kväll med god mat och underhållande sällskap.

På återseende! Med vänlig hälsning

Sofi Bergkvist
DGF-ordf.98-99

Äldst och yngst. Oscar Sehlberg Vestergård, E. Börje Bergsman och Sofi Bergqvist. Fotograf: Gitt Rosander

Hälsning från 31-orna

Till vår sekreterare Ulla Lundquist kom ett brev från Erik M. Yrgård -31, som hon föredrog på Storträffen:

Ulla min Ulla,
"den (Nordan) manar dalagymnasister, oss till strid, den kallar oss i helig ungdomstid".

Det var då, det! Herre, signe Du och råde! Mot dalagymnasisten Bertil Lundells hurtiga maning ställer jag ett par rader av Georg Stiernhielm från Kniva i hans Hercules:

"Ålderen har sin wank...
Gästebud, harpor och dans hörer op".

Vi i årgång 31 tvingas av "Ålderen" att husålla med krafterna. Att ta sig upp till Fahlun och tillbaka och delta i det digra programmet skulle ta hårt på den sparade orken både hos oss själve och våra medfarna vårdare (=hustrur). Hos några av oss har dessutom - som nämnda S-m uttrycker det - "Örone döfna sin Koos" - så att vi inte kan föra ett bordssamtal under s.k. festsorl (det kommer att vara öronbedövande under middagen). Vi har måst "prioritera" och valt att inte delta i Storträffen men i stället samma dag hålla vår egen lilla årsträff i Stockholm. Vi har med åren funnit att det roligaste är att träffa kamraterna - kamratskap har utvecklats till vänskap.

I min sons omoderna rymliga våning på Öfre Östermalm kommer vi att träffas under ett par, tre timmar, sjunga de gamla Jobssångerna, prata gamla skolminnen och skåla för Falu skola och GFK. Som av bifogade foto framgår, finns skolan med J.O. Wallin i bakgrunden.

Med HIC HAEC HOC-hälsning och en varm önskan om en fullträff till Storträff.

Tuissimus
Erik Mattias Yrgård
Membrum honorarium som vi latinare säger.

Hälsa dem som minns oss

(Och det är nog många!
Reds anmärkning)

Fotograf: Mait Yrgård

Sextiofemårsjubilarer

Samtidigt som Storträffen ägde rum i Falun samlades -34 års jubilarer hos Hildur Krantz-Jensen i Sollentuna. Där sjöng man ånyo den Bordsvisa, som Birgit Törneman diktade till 34:ornas studentjubileum den 28 maj 1944 på Kullen i Falun, till melodin Skrattvisan ur Orfeus i underjorden:

Till flydda tider återgår vi
när vi nu fira 10-årsdan,
och många glada löjen får vi
åt minnena från kopparstan.
Hoppsansa, tralala, skål för gamla
goda tiderna i Falu sta´.

I Falu skola har vi pluggat
latin och matte och fysik.
Sen dess har åren sakta duggat,
vår vita mössa blitt antik.

Hurra för Klibben, Pålle, Hellman
och Sjödahl, Wingårdh och Åhlin
och Kemilin, som var en snäll man
och kalla´ flickorna kanin.

Emil Herlenius om kyrkan
och kristendomen mässade,
men gav betyg för muskelstyrkan
och slipsarna på gossarna.

En speciell honnör för Mumma –
vi var just ej latinska ljus,
men minns, när vi dig hörde brumma
att "nemo saltat sobrius".
Hoppsansa, tralala, skål för gamla
goda tiderna i Falu sta´.

Vi fick ej chans att konversera
med några kanadensare
så Rakel, Enlund jämte flera
på vårat språkuttal satt B.

Förföljelsen mellan könen
och snöbollskrig förbjuds av mig,
sa Vikar under morgonbönen,
ni månde vandra dygdens stig.
Hoppsansa, tralala, det är annan takt
och ton ida´i Falu sta´.

På ströget gick vi helt beskedligt.
Det var förbjudet se "Extas".
Kärleksmåltider avlopp fredligt
med bara svagdricksfyllda glas.

Och tänk på skärmen mitt i salen
där man i timtal skrev med flit.
Man hellre utstod avgrundskval än
man vågade att traska dit.
Hoppsansa, tralala, det är annan takt
och ton i da´i Falu sta´.

Till klang av "Im Zigeunerlager"
på D.G.F:bal gick vi kring.
Nu faluflickan föredrager
en yankee-doodle-dandy-swing.
Hoppsansa, tralala, det är annan takt
och ton i da i Falu sta´.

Ja skål för alla glada minnen,
men ock för framtiden en skål.
Än har vi ungdomsfriska sinnen
och ännu ouppnådda mål.
Hoppsansa, tralala, skål för
jubilarerna i gamla Falu sta´.

Birgit Törneman

Jubilarerna avlät även ett postogram till Storträffen:

En liten men glad skara 65-års jubilarer samlade i Sollentuna saluterar storträffsfirarna i skolstaden:

Hic, haec, hoc.
Vi i Falu skola gått
Minns det än.

Georg Blomqvist
Gudrun (Hellsten) Hellman
May (Hedlund) Hessland
Inga (Hildinger)Isberg
Hildur Krantz-Jensen
Evert (Petterson) Borgensten
Birgit (Rönström) Törneman
Jan-Håkan Åberg

Främre raden från vänster: Gudrun (Hellsten) Hellman, Birgit (Rönström) Törneman, May (Hedlund) Hessland och Hildur Krantz-Jensen. Bortre raden: Georg Blomqvist, Jan-Håkan Åberg, Inga (Hildinger) Isberg, Evert (Petterson) Borgensten. Fotograf: Lisbet Christensen

"De flesta har jag inte sett på femtio år"

1949 var vi 53 studenter som avlade mogenhetsexamen vid Falu Högre Allmänna Läroverk. Vi skulle alltså fira 50-års jubileum 1999. Eftersom Gamla Falukamrater hade Storträff 1999 var det lämpligt att slå ihop vårt firande med Storträffen. Jag började ta reda på adresser och efter lite detektivarbete och med god hjälp av några kamrater fick jag kontakt med de 41 som var i livet. Av dessa kom 27 stycken till vårt jubileum, åtta med sina respektive.

Två av kamraterna bor i Amerika. Båda kom. De var Mats Viggh och Gunnil Sjöberg, född Kronborg, dotter till adjunkt Kronborg och gymnastikdirektör Kronborg som

båda var lärare under vår tid vid läroverket. Mats deltog även vid vårt 10-års jubileum som också sammanföll med en storträff.

De flesta av oss hade inte setts under dessa femtio år och därför blev det en angenäm upplevelse att ses igen och efter alla år utbyta minnen från läroverkstiden. Vi passade på att ta en bild av oss, några iklädda mycket urblekta studentmössor, på trappan framför läroverket. Samma trappa som vi många gånger med andan i halsen tog i två språng innan vaktmästare Johansson låste porten när det ringde till morgonbön. Jag missade denna entré en gång med ca 50 meter och det var den 17 november 1945. Det finns registrerat i min anmärkningsbok som "Bönförsummelse".

Lars-Inge Bäckström

Vaktis Viktor "Napoleon" Johansson

Följande kom till jubileet: Ingrid Backström (Östlund), Lars-Inge Bäckström, Erik Carlgren, Åke Carlström, Karin Cederberg (Eriksson), Ove Dahlstrand, Stig Enborg, Alf Eriksson, Ulla Britt Kaulich (Bergestål), Olof Larshans, Bo Lindgren, Per-Olof Lindqvist, Lennart Lundqvist, Hans Marner (Persson), Stig Olsgren, Göran Oskarsson, Per Samuelson, Bengt Sjöberg, Gunnil Sjöberg (Kronborg), Bo Sjögren, Inga Svensson, Torbjörn Thoring, Eivor Tveterås (Karlsson), Mats Viggh, Birgit Willegaard (Frid), Hans Åkerlund och Sten Östlund. På bilden är inte Stig Enborg och Lennart Lundqvist med. Fotograf: Per Malmberg

Radionyheter och musik

Paul Dubois, student -45, fortsätter sina minnen från krigets 40-tal.

Kriget medförde att intresset för radions nyhetssändningar "från TT", med meddelandet på finska att nyheterna senare skulle upprepas på detta språk, var stort. Fonetiska rester av denna finska mening sitter ännu kvar i mitt huvud. Hade man tillgång till en radio med kortvågband kunde en mängd sändningar från de krigförande länderna höras. "Snuviga Sixten" på svenska från Moskva, den tyska radions svenskspråkiga sändningar från Königsberg med Warszawakonserten som signaturmelodi, sändningarna på tyska från stationer som Königwusterhausen etc.

Senare kom "Kurzwellensender Atlantik", som till min och mina kamraters oförställda glädje endast spelade amerikansk swingmusik med Benny Goodman, Artie Shaw, Tommy Dorsey, Count Basie, Jimmie Lunceford etc. Stationen var brittisk men ville ge sken av att vara en tysk motståndssändare. Vidare bjöd BBC på regelbundna sändningar med engelska orkestrar som Geraldos, Joe Loss', the Squadronaires, The RAF Orchestra m.fl. Senare tillkom stationerna i The Allied Expeditionary Forces Network eller AFN.

De som inte hade möjlighet att spela skivor hemma gick till Mor Annas kafé, som låg där Länsmuseet ligger idag. Etablissemanget var välutrustat med såväl jazzskivor som uppspelningsapparatur. Det gällde bara att få "en kaffe" att räcka länge – utan att bli utkörd.

Med samlade veckopengar eller på annat sätt förvärvade kontanter gick vi till Annerstedtska Kompaniet på Holmgatan eller eventuellt Hedbergs på Falugatan för att för 2,50 kr. inhandla en i Sverige på dålig shellack pressad "Sugarfoot Stomp" med Benny Goodman eller "Song of India" med Tommy Dorsey. Det raspiga ljudet blev ännu raspigare genom att skivorna spelades av på en vevgrammofon, där i bästa fall ljuddosan hade bytts ut mot en s.k. pickup, som ofta vägde ett par hekto och därmed bidrog till ett snabbt skivslitage. Med pickup'en omvandlades de mekaniska svängningarna till elektriska sådana, som i en radio kunde förstärkas och i viss mån ljudkontrolleras. Vilka framsteg!

The Army Air Force Band utan Glenn Miller, som antas ha följt ett litet flygplan ned i djupet i Engelska Kanalen, hördes på kortvåg från Paris – reläat över BBC-sändare, medan man sent på kvällen på långvåg kunde höra "Die Luftlagemeldung", som enstaka gånger löd: "Über dem Reichsgebiet befindet sich kein feindliches Flugzeug".

Paul Dubois

Vikar igen

Allan Rostvik av samma studentårgång, -50, som Per Gezelius, bidrar med ytterligare Vikarminnen.

Efter studentexamen 1950 ryckte jag in på I 13, "Sveriges bästa Dalregemente", som överste Häger uttryckte sig i ett högtidligt och känslosamt sammanhang. Man talar ju om att "ligga i lumpen", och låg gjorde jag, närmare tre månader av tio, på regementets sjukstuga. Under en av mina sejourer på sjukan flyttade min familj från Enviken. Så småningom visade det sig att en del av mina papper kommit bort i flytten, däribland mitt studentbetyg i original.

Det fanns ju bara en sak att göra – att borsta av permissionsuniformen och med extra blanka skor uppsöka rektor Vikars mottagning. När han fick situationen klar för sig föll han ihop över sitt skrivbord som en tömd ballong. Han vred sig i andlig smärta, han stönade med slocknad blick. Något liknande hade han aldrig upplevt eller ens hört talas om. Insåg kandidaten vidden av den katastrof som hotade honom? –Den första juli går jag i pension. Hade kandidaten kommit efter den dagen hade kandidaten fått gå igenom livet på ett protokollsutdrag!

Varefter han samlade sig, plockade fram alla liggare ämne för ämne och skrev ut ett nytt originalbetyg, försåg det med stämpel och sigillum scolae Fahluensis och överräckte det med en faderlig förmaning att aldrig, aldrig låta något liknande ske i fortsättningen. Och kandidaten njuter fortfarande i ogrumlad glädje mellificium sapientiae.

Allan Rostvik

FIRST HOTEL GRAND
YOUR SECOND HOME IS FIRST

Med glädje omtanke och innovation tar vi hand om våra gäster. Vi har 151 stora luftiga rum med sköna sängar, pool, bastu, solarium och Faluns bästa frukostbuffé. Hos oss bor Du mitt i centrum, nära till allt. Grand Matsalar, vår restaurang och nattklubb, serverar mat med inspiration från både det svenska och internationella köket.

Välkommen till First Hotel Grand.

FIRST
HOTEL

Trotzgatan 9-11, 791 71 FALUN
Tel 023-79 48 80. Fax 023-14143
www.firsthotels.com

Wilken Wilkensons vision om en svensk bilindustri

Under 1900-talets första årtionden gjordes försök att få igång en svensk bilindustri. Försöken blev inte framgångsrika. Professorn i läran om förbränningsmetoder vid Tekniska Högskolan i Stockholm, E. Hubendick, skrev i Teknisk Tidskrift en artikel om automobilutställningen i Göteborg 1923. I denna hävdade han att Sverige var för litet för en framgångsrik satsning på bilen.

Med het puls och för att lätta på ett tryck...

Men Wilken Wilkenson tyckte annorlunda. Han var hösten 1923 i New York och skrev därifrån en artikel som publicerades i Stockholms Dagblad den 28 november 1923. Observera datum: *november 1923.*

Han skrev den, berättar han, *med het puls och för att lätta på ett inre tryck.* Artikeln finns återgiven i min uppsats om Wilken Wilkenson i vår årsskrift 1975. Hans förslag stämmer överens med hur VOLVO sedan kom att byggas upp. En av idéerna var att utnyttja underleverantörer i fabriker som redan fanns. Genom att satsa på masstillverkning skulle man kunna få fram en svensk bil till konkurrenskraftigt pris.

Wilken har berättat (GFK:s årsskrift 1945, s.16) att han - fortfarande kvar i USA - i en amerikansk tidning läste en notis, enligt vilken en svensk-amerikan, d.v.s. han själv, i en tidningsartikel påvisat möjligheterna att göra Sverige till en stormakt på biltillverkningens område. Artikeln hade gått genom svenska pressen och tilldragit sig åtskillig uppmärksamhet. Bland annat skulle uppslaget ha diskuterats på ett möte inom Svenska Teknologföreningen (STF). Därvid skulle några kända, namngivna män ha talat för förslaget som mycket väl realiserbart.

Det kan tillfogas att den svenska dagspressen och den tekniska pressen från den aktuella tiden tycks innehålla mycket litet om bilar. Wilken Wilkensons artikel framträder därför som en solitär. Den av Wilkenson nämnda notisen i den amerikanska tidningen har eftersökts, dock utan resultat. Eftersökningen har av naturliga skäl måst begränsas till den mest sannolika tidningen med nyheter från Sverige, den ännu idag utkommande "Nordstjernan".

De gängse historiebeskrivningarna

Om Wilkensons vision finns ingenting nämnt i gängse historiebeskrivningar om VOLVOs tillkomst. Dessa börjar med att de två vännerna Assar Gabrielsson och Gustaf Larson sommaren 1924 - drygt ett halvår efter Wilkensons artikel - träffades för att skissa på en svensk biltillverkning med VOLVO som följd. Assar Gabrielsson var försäljningschef vid SKF (Svenska Kullagerfabriken) i Göteborg, Gustaf Larson verkstadschef i Stockholm. I december året därpå (1925) bekräftades skriftligen föregående års överenskommelse. Den uppgjorda planen visar inga som helst tecken på att de läst eller än

mindre tagit intryck av Wilkensons artikel. I stället tänkte de göra allt - konstruera, tillverka och montera - i egen regi. Därför slutade den första kostnadskalkylen på en för den tiden avskräckande summa - 8,2 miljoner kronor.

De tvingades tänka om och utarbeta en ny strategi, som alltsedan dess varit bolagets grundläggande affärsidé. Denna stämmer i princip överens med tankarna i Wilkensons artikel från november 1923.

Om detta och mera därtill kan läsas i två på fakta grundade verk:

Lindh, Björn-Eric: VOLVO. Personvagnarna - från 20-tal till 80-tal (1984)
Stålbrand, Gunnar & Ekström, Gert: Svenska Bilar 1842-1997. 151 olika märken (1997)

Hur omtänkandet gått till förefaller i det närmaste omöjligt att fastställa. Enligt en uppfattning skall det ha varit KF-chefen, Albin Johansson (1886-1968), som varit idégivaren. Så här sägs det i Eriks Swartlings artikel "Albin Johansson som uppfinnare", Industritidningen NORDEN nr 3, 1956, s. 34:

"Det var Albin Johansson som först framkastade tanken att man skulle bygga bilar här i Sverige enligt metoden att detaljerna skulle beställas hos olika företag och man skulle ha en hopsättningsfabrik för själva färdigställandet. Det länder direktör Assar Gabrielsson till heder att han har förverkligat den tanken på ett förnämligt sätt, men uppslaget, utan vilket Volvo-koncernen kanske aldrig kommit till, är Albin Johanssons..."

Det anförda stycket är f.ö. ordagrant citerat i Herman och Sven Stolpes "Boken om Albin Johansson" (1969, del II, s. 228). *Avsaknaden av tidsangivelser minskar värdet av nämnda uttalanden.* Jag vill dock gärna tro på möjligheten att Wilkensons artikel lästs av Albin Johansson och att denne tagit intryck av den och att den sedan kom att passa som hand i handske i rådgivningen till Gabrielsson och Larson.

Förklaring till kyligt mottagande

Framhävandet av Albin Johanssons roll kan å andra sidan kasta ljus över det kyliga mottagande, som Wilkenson enligt min artikel 1975 fick då han någon gång på 1930-talet sökte upp Gabrielsson "för att höra efter hur det gick". Gabrielsson kan ha varit helt ovetande om Wilkensons tidningsartikel från november 1923. Han kan t.o.m. ha sett Wilken som en lycksökare, som velat ha någon form av ekonomisk ersättning för en förment roll i sammanhanget. Sådana uppvaktningar kan framgångsrika indutriledare råka ut för.

Ur ett brev från Amerika augusti 1999

Under alla omständigheter visar Wilken Wilkensons artikel i november 1923 att han höll sig väl framme vid teknikfronten. Jag har blivit styrkt i den uppfattningen genom några rader ur ett brev från en falustudent årgång 1933, T. Olof Olsson-Dormsjö, som sedan mer än femtio år vistas i USA. Han har tagit del av tillgängligt underlag och medverkat i ovan nämnd sökning i "Nordstjernans" arkiv. Ur ett brev från

Olof Dormsjö den 24 aug. 1999 citerar jag:

"...Your article as written accurately shows that Wilken Wilkenson indeed had the right ideas about establishing a competitive automobil industry in Sweden. In that respect he was ahead of his time, and in his StD letter-article introduced some new thinking which later was adopted by the founders of Volvo. There is no proven connection between Wilken Wilken-son's letter and the action by Gabrielsson/Larson. But, who knows? Maybe later research will be able to find the as yet unproven discussion at Teknologföreningen, or some report in the Swedish newspapers of that long ago period in 1924...".

I Olof Dormsjös brev ligger en stimulerande utmaning att söka felande puzzelbitar.

E. Börje Bergsman

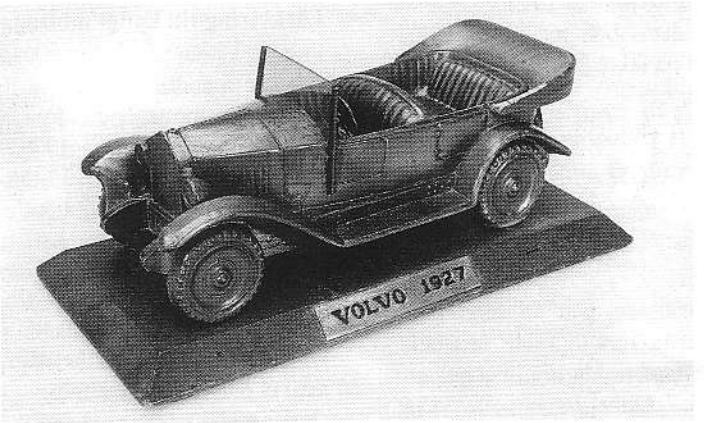

Den första VOLVO-bilen (1927)
4-cylidrig motor. 28 hästkrafter. Marschfart ca 60 km/tim. Fotograf: Gunnar Ridderstedt

Brev från Ronneby

Vintern 1999 kom ett brev från Titti Gullander (Westman), student -46, till vår ordförande med många minnen från en lycklig skoltid.

Slumpen ville att senaste häftet Gamla Falukamrater kom till mig medan jag packade för en resa till Falun. Intet kunde ha varit lämpligare. Artiklarna och särskilt vår ordförandes inledningsord om att vi var lyckligt lottade som fått gå i Falu Högre Allmänna Läroverk, gjorde att jag kände mig speciellt privilegierad, då jag dessutom fortfarande har kvar i Falun min bästa vän alltsedan skoltiden och har haft möjligheten att även under mina utlandsår återvända till Falun så gott som årligen. Vi har under årens lopp ständigt återkommit till våra lyckliga skolår i läroverket, 1940-46. Foto-albumet kommer fram och "minns du när..?"

Rektor Vikar nämns med rätta på alla Falukamraters sammankomster. Hans personlighet har för alltid märkt oss. Jag ser honom framför mig vid upptåget till aulan för morgonbön, långa rader av morgonsömniga elever hasande uppför de nötta stentrapporna, och rektorn full av energi och med käppen i högsta hugg rusande i trappans mitt, uppför eller nerför, ständigt övervakande.

Den enda malörten i bägaren under min skoltid var strängt taget matematiken – och följaktligen har jag inga gladare minnen från de lärarna. Att vid övergången till gymnasiets latinlinje få välja bort matematiken räknar jag som en av mitt livs höjdpunkter. I de första klasserna var Forssling vår lärare i både fysik och matte. Hans sätt att lära oss uttrycka oss matematiskt var hans fråga på ett, t.ex. framstammat "3/4", "Av dig eller mig eller av våran gamla moster?" Det fungerade. Om man var en snäll liten flicka som flitigt förkovrade sig i hans ämnen kunde man få sitta i hans knä under laborationerna. Det var man inte. Han efterträddes av Rävläppen så kallad på grund av sin borstiga röda mustasch. Nog kunde han väl ha gjort matematiken litet roligare? Mina kunskaper och mitt intresse var som sagt skrala, och han blev med rätta mycket paff då jag vid en provräkning hade räknat rätt på det svåraste talet. Ni vet sådana där tal med två tåg som färdas mot varandra! Det tilltalade min fantasi och jag lärde mig räkna sådana tal. Jag kallades fram till tavlan för att visa att jag inte fuskat och tittat på någon annan. Jag kan ännu i dag känna min harm över denna behandling!

Minns någon Robert "Tjafsen" Thornell? Han var vår tysklärare i realskolan. Han hade nedsatt hörsel och hörapparat, modell Ä. Nu efteråt känner jag medkänsla med honom, men ungdomen är tyvärr ganska okänslig för ålderns tillkortakommande. En av våra "elakare" klasskamrater fick en gång frågan på de modala hjälp-verben. Han reste sig och rabblade: "wissen, wissen, wissen, wissen, wissen, wissen". "Bra", sade Tjafsen "men det fattas ett". "Wissen", svarade den förhoppningsfulle. En annan gång hade han en batteriradio med sig i ett brunt paket som sattes under bänken. Vi uppbyggdes med glad musik och den arme läraren kände oron i klassen men kunde inte sätta fingret på orsaken.

Abiturientbalerna – källa till glädje och sorg. Inte blev man alltid uppbjuden av den man ville, om man blev uppbjuden alls. Och dansprogrammen, vilken grym uppfinning. Ett glatt (för åskådaren) minne från en bal i gymnastiksalen: Rektor Vikar bjöd upp slöjdlärarinnan till hambo. Hon blev röd och ivrig och vi hörde hur hon pep, när hon virvlade förbi: "Ibland går det och ibland går det inte". Detta blev något av ett ordspråk för oss. På långsidan ville det sig inte bättre än att hela ekipaget dansade omkull. Vilken skam måtte det inte ha varit för henne som vederfors äran att

dansa hambo med rektorn! Det blev dödstyst runtom dem, men vad som försiggick i vårt inre kan bara tänkas.

Minns ni att rektorn en gång från predikstolen, hade jag så när sagt, från pulpeten i aulan påbjöd att elever inte fick gå armkrok på sta´n? Restaurangbesök var inte heller att tänka på men det förbudet var inte relevant med våra vanligtvis ansträngda ekonomiska situationer.

Festum Festorum – ett antal fotografier från diverse framträdanden far/mormor deltog i, gläder barnbarnen. "Så roligt ni hade i er skola!"

Festum Festorum 1944. "Flores" - Brita Ekström, Kicki Jansson, Anne Marie Dickman, Astrid Lundgren, jag och Valborg Sandgren. Fotograf: okänd

Ja, det vill jag lova. Vi dansade balett, "Flores" – vi var ju latinare – utklädda till diverse blommor; jag till en ros, bevars. En annan gång hade vi jazzorkester, "Black Rhythm Band", helt svartmålade och ännu en annan gång hade vi en swingorkester, "Stånka och blås" och jag och min bästis dansade jitterbug. Tänk om det funnits videokameror på den tiden. En komisk opera uppfördes en gång men där sviker minnet och titeln saknas.

En strof dyker upp "Ack hör hur min klagosång ljudeligt skär, Ack Egon, ack Egon, han bort mig nu bär". Minns någon?

Festum Festorum 1944. "Black Rhythm Band". Fotograf: okänd

Historie- och svensklärare i gymnasiet var Pliggen (Sjödahl). Han hade den otrevliga egenheten att han började alla historieförhör med mig – men det dög inte att bara läsa på början av läxan, ty han var listig och frågade lika ofta på mitten eller slutet. Han studerade noga sin lilla svarta bok innan han valde offret, men det blev alltid jag!

Jag och min bästa kamrat satt strategiskt bredvid varandra, vilket inbjöd till mycket fniss och prat. En gång höll vi på med den grekiska tragedin Fedra. Jag väntade frågan och fick snabbt ut den Pix jag sög på och lade den i bläckhornet. Det tyckte min kamrat såg så roligt ut att hon började fnissa men just då gick frågan över till henne. Oförmögen att sluta fnissa, omvandlade hon strategiskt skrattet till äkta gråt och Pliggen tröstade henne, "Detta med Fedra var ju så länge sen och bara påhittat".

Titti Gullander

T.v: Festum Festorum, maj 1945. "Stånka och Blås" -orkestern. Karin Lissel, piano, jag, gitarr, Kicki Jansson, sax, Brita Ekström, batteri, Valborg Sandgren, sax, Anne Marie Dickman, batteri, Astrid Lundgren, sax, Karin Danielsson. Fotograf: okänd

T.h: Klass 3:4, 1942
Fotograf: okänd

Klipp ur Falukuriren

Stympad byggnad mitt i Falun

Av och till dryftas en pietetsfull restaurering av Centralpalatset vid Stora Torget i Falun. En växande opinion vill återge exteriören dess jugendstil. Det börjar bli hög tid för handling. Fastighetsbolaget, som förvaltar huset, överväger renovering utan restaurering av byggnadens forna jugendexteriör. (20/3)

Förening för trivsel i Falun. Lennart Franzén ny ordförande.

Hembygdsföreningar är inte enbart något för småbyar. De finns i städer också. Som i Falun. Hembygdsföreningen Kultur och Miljö i Falun är en av stans största föreningar, med 900 medlemmar. (26/3)

Stor framtidssatsning. Ny stiftelse med forskningscentra kan bli ett lyft för Falun.

En av de största framtidssatsningarna i Falun på mycket, mycket länge! Det är kommunalrådet Ulf Elgemyrs omdöme om stiftelsen för Falu gruvas bevarande och utveckling. (5/5)

Vakna upp, studenter

UNG-redaktionen har snokat rätt på de vanligaste traditionerna i Falun, införda av Dala Gymnasistförening, landets näst äldsta studentförening och även träffat ett par studenter för att höra vad de tycker och tänker. (11/5)

Han har 270 miljoner skäl att vara nöjd

Det är den största donationen i Sveriges historia. Bo Berggren sken i kapp med junisolen när han i går presenterade Stiftelsen Stora Kopparberget. Det ska bli fantastiskt stimulerande. Jag känner starkt för det här. Jag är ju född i Falun.

Vid sitt sista styrelsemöte i Falun, den 28 november 1998, tog Stora Kopparbergs Bergslags AB smått otroliga 100 miljoner kronor av vinsten för att säkra bevarandet av industrihistorien i världens äldsta bolag och för att gå på offensiven med att öppna arvet för forskarna och allmänheten. Utöver kontanterna beslutade Stora skänka byggnader m.m. till ett försäkringsvärde om 170 miljoner. (19/6)

Inte ett världsarv ... ännu

Falu gruvas ansökan till FN om att bli klassad som världsarv fördröjs ett år. Regeringen stöder istället Södra Ölands nominering. –Det känns snopet. Det har verkligen jobbats hårt med det här, säger Örjan Hamrin på Dalarnas museum. (23/6)

Hundra år av sagor. Jubilerande Einar Norelius hyllas med fantasispelet "Sagoliv"

Per-Ola Björklunds teaterprojekt i Bjursås börjar ta form. Det handlar om fantasispelet Sagoliv, inspirerat av Einar Norelius stora väggmålning Saga. År 2000 skulle Einar Norelius ha fyllt 100 år – så spelet ligger mycket väl i tiden. Om allt går som planerat kommer det att bli 12 föreställningar på Dössbergets stora scen under juli-augusti. (2/9)

Förnämlig donation till Dalarnas museum

Dalarnas museum har berikats med en förnämlig gåva, en donation av en stor samling verk av konstnären Axel Fridell. 31 grafiska blad, fyra oljemålningar och en akvarell ingår i donationen. (16/12)

Carl "Bölkalle" Rogberg

Dalalitteratur

Den röda färgen

Redaktör Margareta Kjellin, foto Nina Ericson. Prisma och Stora Kopparbergs Bergslag AB

Högfärd och storhetsmani eller nytta kombinerat med nöje? Omdömena om varför man börjar rödfärga hus är många, och skiftande.

Jan Broman FK 23/4 och 26/5 1999

Skriv kvinnohistoria!

Rapport från en forskningscirkel kring kvinnors liv och arbete i Dalarna.

Redaktör Anna Götlind och Helena Kåks. Dalarnas forskningsråd, arbetsrapport 1999

Tänk hur förunderligt roligt det kan vara att läsa historia när kvinnor är huvudpersonerna. Det blir så att när männen blir periferiska bihang till kvinnorna, förstår man på ett bättre sätt hur historieböckerna fungerar. Där är ju kvinnorna bakgrundsfigurer.

Anna Götlind och Helena Kåks på Dalarnas Forskningsråd har gjort en verklig insats när de uppmuntrat kvinnor att forska och skriva om kvinnor. Att samtliga kvinnor är från Dalarna gör boken ännu mera värdefull.

Irene Ljungkvist FK 4/5 1999

Vilhelm Clefberg – en vresig man med ett hjärta av guld

Linus Holm, Björn Lindqvist, Markus Nord, Mats Neubauer, Jenny Prim, Olle Redhe, Tommy Sparring och Magnus Wennman

Jag önskar att någon kunde ta med sig ett exemplar av boken "Vilhelm Clefberg – en vresig man med ett hjärta av guld" upp till det moln där Vilhelm nu sitter och löser teologiska problem, spelar orgel för Sankte Per och försöker få sina gullriskvastar precis så fina som på 1960-talet.

Jan Broman FK 22/5 1999

Dalahästar – Från träbit till nationalsymbol

Chris Mosey, text, Michel Hjort, foto

"Dalahästen skapades i hjärtat av Sverige, av material som växte i de djupa barrskogarna. Den kom till under mörka vinterkvällar, när männen som hade arbetat hela dagen behövde något att göra med sina händer medan snön föll därute. Den föddes ur människans uppfinningsrikedom, ur den gnista som är grunden för allt skapande".

Jan Broman FK 27/5 1999

Tro och helgelse. En analys av Johan Olof Wallins moraluppfattning.

Björn Fryklund. Lund. University Press

Johan Olof Wallin, dalkarl, född i St. Tuna med en första skolgång i Falun, hör till tidernas store, "en av de inom svensk kristenhet och kulturgärning mest kända och inflytelserika personerna".

Ingrid Thor FK 28/5 1999

Robert "Tjafsen" Thornell

Carl Larsson. Signerat med pensel och penna

Ulwa Neergaard. Norstedt

Millenniets sista praktverk. Okänt material om Carl Larsson i gigantiskt arbete. Sannolikt har inget förlag under de senaste åtta decennierna givit ut ett så praktfullt verk.
Marianne Törner FK 23/10 1999

Falun i gamla vykort

Björn Dybeck. Europeiskt Bibliotek Förlag

Med hjälp av gamla vykort och förklarande texter får läsaren ett intryck av hur det såg ut i Falun från 1900 till 1920.
Lillis Åkerblom FK 24/11 1999, Dagsverket 4/1999

Stina

Margareta Ekman

För ett år sedan figurerade en liten charmig tjej, Kickan, i bokform och i radio, "Kickan - Barnbok för äldre." Hennes öden och äventyr fascinerade många. Nu har fortsättningen kommit, där Kickan bytt namn till Stina och blivit litet äldre. Vi får följa henne från småskolan i Falun till en tid efter studentexamen..
Jan Broman FK 15/12 1999

Glimtar från Falun genom ett halvsekel

Mikael och Leif Forslund

En bok i ord och bild som speglar livet i Falun från 1949 till 1999.
Lillis Åkerblom FK 20/10 1999

Matboken DALMÅL – från barkbröd till björnstek

Redaktör Jan Broman, Monica Elmquist-Broman och Elizabet Ståhl. Dalarnas Museums Förlag

En kulturhistoriskt inriktad kokbok med avstamp i 1700-talet.
Dagsverket 4/1999

Dalanöjen

Per-Ola Björklund. Dalarnas Museums Förlag

En bok om revy, teater och film under 102 år. I boken möter du Björn Skifs, Gunnar Hellström, Irma Christensson, Barbo Hjort af Ornäs m.fl.
Dagsverket 4/1999

FÖRENINGSSPARBANKEN

Förenings
Sparbanken
Falun

Återsamling efter 25 år

24 augusti 1999 återgavs denna bild i Falu Kuriren med texten

Klassjubileum

1974 gick de ut gymnasiet i Falun. I lördags hade de återsamling, 25 år efteråt. Samtliga avgångsklasser samlades i Kristineskolan, där rektor Karin Michols hade en kort tillbakablick, deltagarna åt lunch och pratade minnen och på kvällen avnjöts en supé med dans. Bland de mest kända deltagarna märktes Bengt Lundholm, hockeyproffs och numera boende i Stockholm, och före detta bandyspelaren Hans Hagdahl.

Fotograf: Kjell Jansson

Edvin "Kemiandersson" och Olof Leander "Mag.Olle" Olsson.

Sista dagen i skolan

Agneta Jansson, Maria Andersson, Karin Michols, Gunnel Nilsson, Anita Christensen och Olle Åhlander avtackas efter att ha gjort sin sista skoldag på Lugnetgymnasiet. Fotograf okänd

Forskning

Våra årsskrifter innehåller mycket material som redan är och kanske än mer kommer att bli intressant för forskning. Personporträtten och beskrivningarna av skolförhållanden och livet i Falun har mycket att ge till kommande generationer.

Till en redaktörs svåra uppgifter hör att stryka sådant i manus, som kanske i sig är intressant och värdefullt att bevara men som inte riktigt hör till ämnet. Den som är speciellt intresserad av någon artikel i årsskriften skall veta, att alla originalmanus till de skrifter jag är ansvarig för finns i vårt arkiv. Där kan alltså finnas ytterligare uppgifter.

Rätt skall också vara rätt och till min kännedom har kommit följande felaktigheter i tidigare nummer:

Årgång 1997

sid. 22 Rubriken: Ingeborg Hermelin heter så och ingenting annat.

sid. 26. Bilden föreställer klass 4^5a med Olle Hillner som lärare.

Årgång 1998

sid. 7 Gymnastikdirektör Kronborgs förnamn är Andriette.

sid. 13 Bildtexten skall vara: Grete och amerikanska ambassadören Forsberg med utbyteselever bland dalabjörkar.

sid. 14 De aktiva organisationerna heter AFS och YFU.

Hittar någon fler fel, är jag tacksam få reda på det.

Red

Föreningen Gamla Falukamrater Postgiro 2583-3

Hedersledamöter *(Årtalet för utnämningen inom parentes)*
E. Börje Bergsman (79). Lalla Hård (95), Anders Johansson (84), Mats Lagervall (87),Valter Lannermark (87), Ulla Lindgren (87), Christina Nordell (87), Rune Sjödén (98) och Erik M. Yrgård (93).

Styrelse

Ordförande
Ann Lewis Lloyd
Jonheden
790 31 DJURA
Tfn bost.0247-922 00
arb. 08-627 25 62
mobil 070-212 25 62
e-post ann.lewis-lloyd@ibs.se

Vice ordförande
Olle Eklund
Kaprifolvägen 42
165 59 HÄSSELBY
Tfn bost. 08-38 47 97
mobil 0705-36 36 86
e-post olle.eklund@home.se

Sekreterare
Ulla Lundquist
Morkullevägen 39
175 64 JÄRFÄLLA
Tfn 08-36 78 94
e-post ingemar.lundquist@swipnet.se

Vice sekreterare
Anita Hedenström
Timmermansvägen 9
181 46 LIDINGÖ
Tfn 08-767 62 77

Skattmästare
Bertil Lindén
Vallmovägen 16 B
191 43 SOLLENTUNA
Tfn bost. 08-96 25 78
arb. 08-55 53 30 35
e-post bertil.linden@se.coopers.com

Klubbmästare
Karin Marvick
Birkagatan 25
113 39 STOCKHOLM
Tfn bost. 08-30 07 46
arb. 08-616 40 02
e-post karin.marvick@sachsska.sos.sll.se

Vice klubbmästare
Gunnel Nordlundh
Skaldevägen 84
167 73 BROMMA
Tfn & fax 08-25 53 11

Matrikelansvarig
Anders Johansson
Trollesundsvägen 52, 5 tr
124 32 BANDHAGEN
Tfn 08-647 13 73

Suppleant och redaktör
Gitt Rosander
Fridshyddevägen 5
191 36 SOLLENTUNA
Tfn & fax 08-92 02 66
sommarbost. 023-263 71
e-post gitt.rosander@swipnet.se

Suppleant och annonsakvisitör
Lillemor Spahr
Fahlhemsvägen 4 A
791 45 FALUN
Tfn 023-253 84
e-post mspahr-forestry.services@telia.com

Revisorer
Per Håkan Abenius, Tore Svensson

Suppleanter
Birgitta Nordling, Kjell Ängelid

Valnämnd
Birgitta Fryking-Larsson, Birgit Wendt, vakant

Suppleanter
Erik Gannedahl, Marianne Lissdaniels

Arkivarie
Lennart Franzén
Slaggatan 21
791 70 FALUN
Tfn 023-283 25
sommarbost. 023-440 41

Elektriska installationer
och reparationer

CARLGRENS EL
Tel. 023-260 40

Följ med
Falu Kuriren
in i nästa
sekel!

Falu Kuriren
Dalarnas STÖRSTA tidning
Ring Abonnentservice 023-935 01

Excellent – ett bättre resultat

Vi vill ge dig en bättre lösning än vad någon annan kan. Vi förbättrar och utökar våra produkter och tjänster under namnet Excellent. Allt med målet – ett enklare och lönsammare skogsägande för dig.

www.storaenso.com/skog

STORAENSO™